

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

18:de årg. 1922.

N:r 1. Januari.

Pris 25 öre.

Inför det nya året!

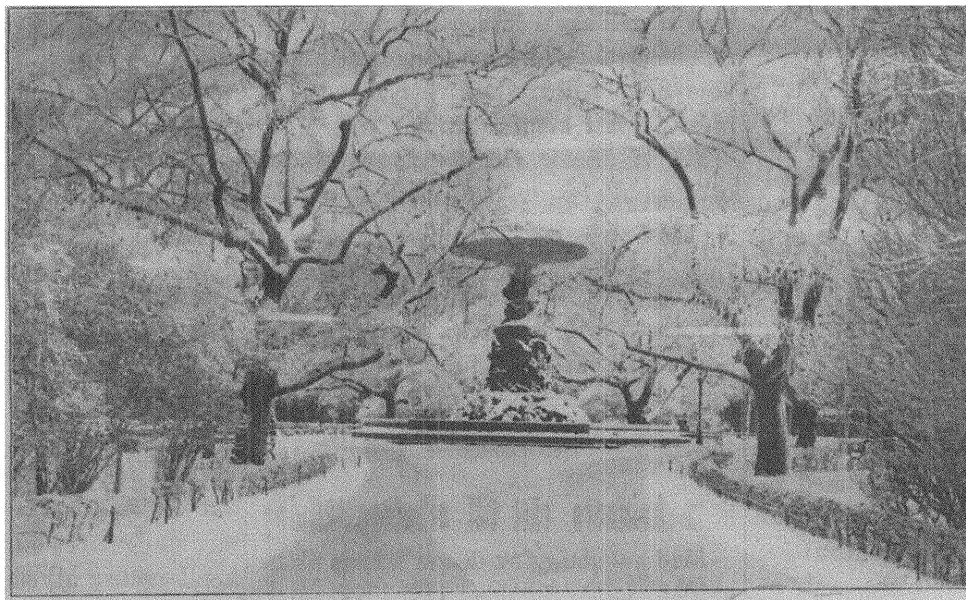
Det är inte många människor som ha till vana att då kvällen kommer tänka över dagens händelser och rannsaka sina gärningar, eller att om morgonen söka överblicka dagens arbete och giva sina tankar riktning att handla som en god och förnuftig människa. Inför ett årsslut vill man dock gärna se tillbaka och söka göra en resumé över vad det inneburit av viktiga händelser. Allt efter sinnesarten kommer väl då tankarna att enbart kretsa kring sina personliga upplevelser eller flyttas ut att även omfatta "vad som sig i riket tilldragit". För oss inom den kroppsarbetande klassen ter sig årsslutet mycket mörkt och till det nya året skönja vi ingen ljusning. Allt av den mörka hårda, kalla verkligheten

synes hopa sig över oss. Alla starka krafter förenar sig att nu vinna ett stort slag på vår bekostnad. Nu skola vi slås tillbaka så långt att vi få många års arbete oss förelagt för att åter nå fram till den levnadsstandard vi lyckats tillkämpa oss. Den stora arbetslösheten har kommit som den utomordentliga och efterlängtrade chansen för arbetsgivarna. Med densamma skola vi nu komma till botten av nöd och svält och bliva luttrade till endast ett ja-sägande proletariat på arbets-

givarnas diktamen. Att vi under kristiden lyckades genom våra organisationer hålla huvudet ovan vattnet i ekonomiskt avseende kan troligen inte förlåtas oss. De legendbildningar om våra stora inkomster med ty åtföljande överklassliv bära vittne därom. Vi spökade på de bästa platserna på teatrar och andra nöjessalonger, bilerna

nadskrav under hela kristiden. Och skall straffet utmätas i proportion där-efter, då ha vi ingenting att frukta. Men tyvärr är det väl efter legendbildningarna, som det är upplagt. För vår del kunna vi icke gå in i detaljer utan ha reflexionerna gjorts med intrycket av hela aktionen. Inför dessa mörka framtidsperspektiv, som betingas av den ekonomiska depressionen, vilken i sin tur är en följd av den maskulina världskloketens manifestation, världskriget, få vi dock icke tappa bort oss.

På natt kommer dag, livet och händelserna växla, såväl i den enskildes som i olika grupper och nationers liv. Vi skola hoppas att denna mörka tid, som avslutar året, även bär i sitt sköte

Stockholm. Vinterbild från Kungsträdgården.

räckte inte till att skjutsa hem alla arbetare från arbetsplatserna om kvällarna, som ville åka sådana i stället för den enkla men demokratiska spårvagnen, men som den stackars förutvarande överklassen nu fick nöja sig med. Ja — förvisso, vi äro värda att påminnas om vår dödlighet. Men vi alla som höra till denna grupp av människor och som helt naturligt strävat och strävar att även få en plats i solen, vi kunna lugnt blicka tillbaka, inte blott på detta årets händelser, utan på våra lev-

ljusare möjligheter för arbetareklassen, såväl som dessa svarta dagar skola få giva vika för den till oss återvändande solen. Icke ett ögonblick få vi nu bringas ur fattningen och löpa på sidolinjer, som förrycka vår sammanhållning och gör förhållandena ännu mera kaotiska. Vår sammanhållning i höstas vid valen räddade mycket åt oss och det är en av de ljusa hågkomster vi ha från det gamla årets strapatser. Från de dagarna ha vi mycket att taga vara på och många lärdomar

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Wessman. Allm. Tel. Norr 244 34. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm Sö. St.-Tel. Söder 78 98.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—, halvt år kr. 1:50; lösnr. 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textsidan 40 öre pr mm.

Sverges Soc.-Dem. Kvinnoförbund:
Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Wessman, Upplandsgatan 85, Stockholm. A. T. Norr 244 36.

att minnas. För kvinnorna här i landet var det ett bemerkelseår, som vi aldrig skola tänka på med slöhet utan giva den helgd ett rättfärdighetskravs genomförande betingar. Och kunna vi kvinnor inom arbetareklassen skriva oss det till godo, att vi ej voro blacken om foten på våra män utan en god hjälp att återerövra vad som männen läto sig gå ur händerna vid föregående val, då ha vi alla skäl att minnas våra första insatser till de politiska valen, med en smula glädje. Ty vilken stor betydelse har det icke varit för oss i denna bedrövelsens tid att vi lyckades komma dithän att vid statsrodret sitta män, som känna arbetareklassens nöd i dessa dagar. Hur mycket svårare skulle icke förhållandena vara med sådana styrande som måste rätta kappan efter vinden eller sådana som förut äro starka genom den ekonomiska makten. Skulle de då som ett plus även komma i besittning av den politiska så kunna vi ganska oförbehållsamt säga ifrån att det då blivit än värre, i första hand för de arbetslösa.

I dagspressen finna vi ju allt emellanåt smakprov därpå, såvida vi inte äro så politiskt skolade att vi ändock förstå detta. Som en facit ur årets händelser, såväl på det politiska som ekonomiska området, kunna vi draga ut, att vi aldrig få tro oss tjäna våra syften med att endera endast vara intresserade för de fackliga frågorna inom fackföreningarna och de politiska

frågorna inom klubbarna. Nej, alla som brottas ut på arbetsmarknaden, måste först och främst vara anslutna till sin fackorganisation, men icke stanna vid endast fackfrågor utan även vara politiskt vakna och arbeta för de sociala och politiska frågornas lösning i rättens och humanitetens anda. Och de som tillhöra våra politiska organisationer få alltid också lov att ha ett vaket öga för vad som tilldrager sig inom fackföreningsvärlden och känna sig solidariska med deras rättmätiga strävanden.

Till allt det arbete för vår klass' friggörelse ur fattigdomens förtryck, som är oss förelagt, fordras klara huvuden och varma hjärtan. Sentimentala drömmier att rättens och sanningens bud skall segra och den del av mänskligheten, som trälomsoket vilar på skall få det ersatt med arbetsglädje, skall kunna realiseras utan ett energiskt och målmedvetet arbete, få vi aldrig invagga oss i.

Därmed är inte sagt att vi i vårt sinne skola söka plåna ut de längre bort liggande idealen och tro att endast vardagssinnets förnufts slit med de små stegen skall föra oss framåt. Nej, vi behöva nog även helgdagssinnets kämpalust och tron på rättvisan i våra idéer för att komma framåt.

Må vi därför vid det nya årets ingång samla oss, trots svårigheterna, till att giva den bästa riktning åt våra insatser, inte låta småsinnets frätande gift droppa in i våra förehavanden, utan med ärlighet räcka varandra händerna till arbetet för spridandet av socialismens idéer.

S. V.

Gifta kvinnors rätt till arbetsanställning.

Med anledning av denna frågas aktualitet utlystes av Svenska kvinnors Medborgareförbund och fackföreningar tillhörande Soc.-dem. kvinnoförbundet, ett möte i K. F. U. M:s lokal i Stockholm den 12 dec.

Inför fullsatt hus talade advokaten fröken Eva Andén, fröken Beda Cederborg och fru Anna Johansson-Visborg, vilka från sina olika synpunkter framhöllo det som mycket olyckligt om sådant förfarande skulle vinna insteg att gifta kvinnor först skall avskedas utan hänsyn till deras anställningstid, arbetsprestationer eller möjlighet till pension. Efter föredragen följde en livlig diskussion och syntes auditoriet med få undantag vara ense med inledarna. Vi torde återkomma i denna fråga.

Morgonbris 1922.

Det år som gått har varit ett politiskt livligt år och för kvinnornas vidkommande ett så utomordentligt betydelsefullt sådant. Vår första frammarsch till valurnorna präglades av gott hopp om politisk vakenhet bland dem. Även Morgonbris fick kännning av större livaktighet för våra strävanden bland kvinnorna i det att upplagan steg avsevärt. Ingen avmattning synes härutinnan utan tycks nu av kvinnorna omfattas med förståelse. Vår önskan är dock, och behovet för vårt upplysnings- och samarbete, att tidningen vinner ännu större insteg bland arbetarklassens och småfolkets kvinnor. Till detta måste vi nu genom ett energiskt arbete bidra.

Tidningens red. kommer att göra allt för att få den så upplysande och agitatorisk som möjligt, med artiklar i dagspolitiska och sociala frågor och det som är särskilt bemerkande för kvinnornas strävanden. Som de socialistiska problemen alltmer tränga fram, lovar Morgonbris att så mycket som möjligt införa artiklar som behandla dem.

För övrigt skall red. söka hålla tidningen på samma höga kulturella nivå som förut och vara en andlig förbindelselänk mellan de socialdemokratiska kvinnorna.

Prenumeration sker på posten.

Tidningen kommer, som förut, att utgivas med 12 nummer pr år, och priset detsamma, nämligen 3 kr. pr år och 25 öre pr lösnr. med kommissionärsvillkor som förut. Vi ha ännu ej kunnat sänka priset, men torde olika nummer under året kunna göras större, vilket kommer att ske i den mån förhållandena det medgiva.

Till sist bedja vi om alla partikamraters medverkan till tidningens spridning och intresse för densamma.

Med partihälsning!

Morgonbris redaktion.

I februariumret kommer att införas förteckning över de kommissionärer, som äro skyldiga för Morgonbris t o. m. nr 12 1921.

Nöjeslivet och personligheten.

Det är kanske rent av banalt att i tider som dessa tala om nöjesliv, och för en läsekrets som Morgonbris. Men det är nu en gång så med oss människobarn, att vi alltid ha behov av något slag av nöje, hur våra materiella förhållanden än gestalta sig. Ja, behoven kännas t. o. m. större då de ekonomiska svårigheterna trycka mest.

Det är ju bara mänskligt detta.

Mänskligt är också att man i tider som dessa låter anspråken på nöjena sjunka till minimum, d. v. s. man nöjer sig med det som för tillfället kostar minst med pengar. Därmed är inte alls sagt att nöjet blir billigt, ty i regel ge nöjen av det slaget ringa tillfredsställelse eller uppräckning och det är ju detta vi just nu så väl behöva. Lika väl som krigsåren gav riklig näring åt en mängd jobbare på närighetens område, likaväl har denna tid berett jordmån för en mängd jobbare på det andliga området, både då det gäller nöjen och mera allvarliga spörsmål. För dessa blir jordmånen än mer uppluckrad genom den nödtid som följt krigsåren i spår.

Här gällde det nöjet. Och man har skäl att undra om vi inte löper fara att, under trycket av allt elände, komma in på den väg att nöjet, i stället för en källa till uppbyggelse och andlig utveckling, blir en orsak till individens förslöande.

Vi, som alltid skola känna de hårdaste stötarna av samhällets ojämnheter, ha dock det allra största behov av personer med andlig spänstighet. Vi ha inte råd att låta det nuvarande tillståndet så pressa oss, att personlighetskravet alldeles lämnas ur räkningen.

Vad kan nu nöjena ha med personlighetskravet att skaffa? Jo, ofantligt mycket.

Det finns visserligen en del människor, och i synnerhet inom våra egna led, som sällan eller aldrig få tid att offra på ett nöje, de bli också till slut alldeles uttorkade. Någon gång m å s t e dock även dessa ha något ombyte och i sin nöd kunna de inte finna på något annat än biografen. eller ännu värre bönemöteslokalen. Vad har då dessa att bjuda oss av andlig näring? Väl medveten att biografen är ett faktum, som vi inte kunna komma ifrån, en nöjes-industr i nog så luckrativ för sina utövare och så inne i det allmänna medvetandet att ett motarbetande är fullständigt meningslöst. Men man kan väl ändå ha lov att spörja vad den ger av andligt värde åt de hundratusental, som troget offerar sina kronor och sin fritid — och sin andliga spänstighet på biografen.

Visserligen har industrin helt slagit igenom i hela den s. k. civiliserade världen, men är det därför nödvändigt och

kan det vara lyckligt för oss människor att även vårt andliga liv, vårt nöjesliv skall industrialiseras.

Ty vad man än "ger" på en biograf-föreställning, nog har man en känsla av "masstillverkning". Och om man gör sig besvär att höra på resonemanget mellan ständiga biobesökare, om "hjältarna", nog känner man igen dem på huvudets hållning, på händerna (som alltid på bio äro onaturligt stora), på figuren, ja, på skrattet och tänderna. Det är detta stereotypa, som ovillkorligen följer med all fotografering. Om man läser en bok, t. ex. någon av Selma Lagerlöf. Man ger personerna liv och man lever sig själv in i handlingerna och man kan läsa boken flera gånger om. Får så se den på bio och man vill aldrig veta av boken mer. Eller om man är nog okritisk att försöka med ett drama. Ett drama är ju något mycket allvarligt och djupt, ofta sorgligt, och så se dessa struttande, halvspringande gestalter med sina stora händer och onaturligt stora ögon utföra vissa rörelser, varom texten meddelar var för de utföras. Ett sådant drama kan helt enkelt inte sätta något spår efter sig hos besökaren, eller ge något varaktigt intryck.

Det minst misslyckade på bio är måhända lustspelet, men även om man har ryckts med av det tokroliga och fått sig ett gott skratt, så har man efteråt en känsla av att man narrats att skratta åt något orimligt meningslöst och man känner sig smått generad för sig själv. Om vi däremot spar ihop två biografbiljetter få vi i regel en bra plats på teatern och väljer ett lämpligt tillfälle, kunna vi leva på detta teaterbesök flera veckor, ja, månader. En konsertbiljett kostar i regel inte mer än en biobiljett och vi behöva visst inte kunna alla fackets termer för att njuta med hela vår varelse, för att helt enkelt ha en liten högtid. Det är sålunda inte alltid på pengarna det beror att så många söka mindervärdiga nöjen. Det är smakriktningen hos oss själva, och om smak skall man ju inte diskutera. Men då smaken är missriktad och då denna missriktning hotar dra ner det som eljest skulle göra tillvaron dragligare, som kunde ge tankarna flykt och lite av helgd över det fattiga grå vardagslivet.

Kunna inte våra organisationer göra något åt detta?

Jag tänker på våra folkparkers berömvärda insatser då det gäller vårt nöjesliv — på sommaren.

Och jag tänker på våra genomtråkiga möten hela vintern lång. Våra klubbar kunna nog ibland göra det litet trevligt för sig, men det är så många andra. Helt säkert kunde man flera gånger under vintern ha små högtider, bara man inte tog det så märkvärdigt och "högtidligt".

Man kan få verklig feststämning med de enklaste medel. Inte behöver man alltid ha ett helt kapell som skall spela, det kan bli lika bra med en fiol och piano och mycket billigare. Och man behöver heller inte ha en långväga "talare" för att en fest skall bli värdefull, litet grönt och blommor och litet uppläsning kan göra gagn även det.

Och sådana små festligheter har det goda med sig att de för oss tillsammans, vi få starkare förnimmelse av samhörighet och därmed ha vi också fått något som livar upp oss och som vi kunna glädjas åt, att tänka på även sedan det är över. Ha vi någonsin haft behov av samhörighetskänsla, är det väl nu och vi böra använda oss av alla medel för att få denna samhörighetskänsla levande. Det är dessa slag av nöjen, de verkligt värdefulla, och de enklare, men inte mindre viktiga, som jag menar ha förmågan att utforma det bästa hos individen, personligheten, den andliga ryggraden, den andliga spänstigheten. Ty vad gagnar det oss om vi kunna rida ut de värsta ekonomiska stormar, om vi få det största politiska inflytande, men vår andliga nivå inte följer med i utvecklingen.

Agnes Söderqvist.

Agitationen.

Ännu ha ej så många anmälningar inkommit att vi kunnat ordna upp turnéerna och i detta nummer publicera dem. Sätt därför fart i anmälningarna och gör allt för att få till stånd stiliga agitationsmöten.

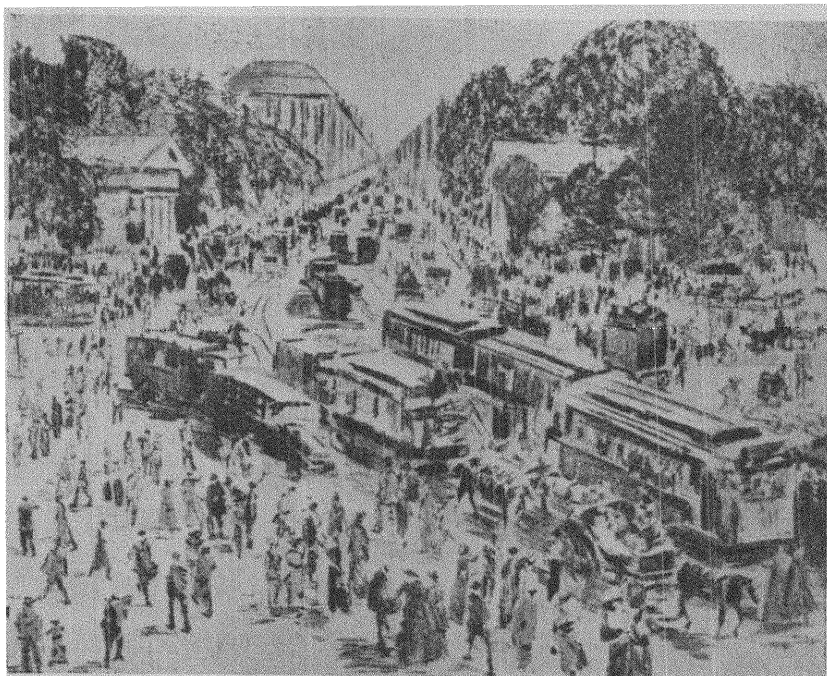
Följande talare ha vi f. n. att påräkna: Maja Björkman-Broberg, Hulda Flood, Amanda Frösell, Marta Larsson, Alma Norsell och Agnes Söderqvist. Vi hoppas dock på medverkan av flera. Nelly Thuring och Agda Östlund ha givetvis ej kunnat binda sig för sträckturnéer, men ställa sina krafter till förfogande för möten som hållas på tider då de kunna resa.

Vi förstå mycket väl att det råder ebb i kassorna och att skaffa pengar genom fester o. d. nu är mycket små utsikter till. Agitationen får fördenskull dock ej utebli, utan uppmanas alla att anmäla sig, även om de ej kunna betala hela det i cirkuläret angivna beloppet för föredraget. Förbundsstyrelsen tänker därvid på de nya klubbarna och för dem som det är särskilt hårdarbetat för och skall efter bästa förmåga söka hjälpa dem. Insänd därför anmälan om deltagande omedelbart. Rekvirera upprop, löpsedlar och affischer till mötena. Sprid Morgonbris! Förbundsstyrelsen.

Berlin, en glädjens stad — och hungerns.

Det första intryck en främling, åtminstone om han är från Skandinavien, får, när han stiger av tåget i Berlin och blandar sig i vimlet omkring Stettiner Bahnhof, är framför allt den oerhörda affärsmässighet, för att ej säga något värre, som råder överallt. Om man promenerar blott ett litet stycke, efter den oändligt långa Friedrichstrasse, möter man gatuförsäljare av de mest varierande artiklar: böcker, frukt, kängsnören, underkläder, toff-

”vergnügen”, och man undrar... Alla kaféer äro överfyllda av skrattande, pratande, gestikulerande människor, man sjunger till de nya favoritmelodierna ”Salome” och ”Jung-geselle” — det dansas och framförallt — drickes. Ständigt cigarettökande damer, bierdrickande herrar, halvmosiga sällskap. En stilla undran om detta skall vara tysk kultur inställer sig. Men man drar en oriktig konklusion ur sina premisser... Ty det finns annat,

Der Potsdamer Platz in Berlin.
Efter radering av Paul Paeschke.

lor, tavlor — kort sagt allt, eller nästan allt vad till livets andliga — såväl som timliga näring hörer... Och man förstår att göra reklam för sina varor! Där breder en ut underkläder på sitt bord, skriker ut, samtidigt som han visar, hur bastanta och bra beskaffade hans varor äro, hur billiga — i längden förstås! Jag såg häromdagen en blåfrusen stackare (det var rätt så kyligt!) som sålde något slags nytt patent på slipshållare till herrkragar. Han hade tagit av sig rocken, stod i skjortärmarna och knöt sin slips efter den nya ”oöverträffade”! metoden, ideligen, ideligen, under det han pratade. Då och då, fast med långa mellanrum, fann han en köpare, alltnog — affären gick...

Och allt gick så gemytligt till att man, förklarligt nog, fick den uppfattningen, att här måste det vara ett den mänskliga glädjens förlovade land, en uppfattning, som dock senare, åtskilligt korrigerades. Men, om man rör sig på ytan, som nog de flesta resenärer göra — då ser man mycket glädje, mycken

som verkligen representerar Tysklands ännu ej helt ”krossade” kultur. T. ex. gav man i föregående vecka på en del teatrar, både Goethe, Schiller, Hauptmann och Schnitzler samt översättningar av Strindbergs Påsk och Ibsens Peer Gynt. Detta kan ju sägas vara god teaterkultur! Och detta är nog intet särskilt avvikande från de vanliga pjäsvalen. Det finns dessutom vid Bülowplatz, en ”liten” utmärkt teater, Volksbühne, som — exemplet är efterföljansvärt — genom fack- och andra arbetareföreningar, tillhandahåller billigare och dock goda platser åt organiserade arbetare. Den som skriver detta, har varit i tillfälle att i en kamrats sällskap besöka denna folkteater. Man gav då ett socialt stycke: ”Masse Mensch”, skrivet av en arbetarförfattare, Ernst Toller, som var av en mäktig, gripande verkan, ett motstycke till ”Vävarna”. Som ett sällsamt ödets ironi kan nämnas att diktaren, Toller, sitter fängslad i Bajer, ett land, som för närvarande icke just är frihetens, då kato-

licismen där har ett svartfinger med i regeringen.

Som sagt — man roar sig i Berlin! Men ej bara det. Under denna mask av glad tillförsikt ligger all den besvikelsens bitterhet, som vuxit fram ur alla dessa mörka, fasansfulla år.

Folket får bära den tyngsta bördan, och fast fabriken gå, en del dygnet om, fast det arbetas, arbetas och åter arbetas, syns ingen ändring, ingen ljusglimt av något bättre — tvärtom. Priserna gå uppåt ständigt, ständigt — hungern väntar, som ett mörkt spöke, man ängslas för framtiden. Och det är snart jul... Det skär en långt in i bröstet att se att denna mörka, dova ångest som så bitit sig in i det arbetande folkets sinnen; man frågar sig hur det skall ända, på vad sätt. En halv värld svälter! Vem bär skulden?... Anade Tysklands krigsherrar (och de andra med förresten) vad det skulle bli av deras kanon- och bajonetttyrkan och deras chauvinism, då voro de skurkar, uppsåtliga mördare och borde dömas som sådana. Och Stinnes, Tysklands okronade kung, som nu förhandlar i London, vet han manne vart hans och hans gelikars kapitalistiska politik leder hän! Ty icke nog med att krigsskulden tynger Tysklands arbetarklass som en mara, utan även landets egna storkapitalister göra — som alltid — sitt till för att pressa ned folket i en ännu mer förfärlig ställning. All logik, allt sunt mänskligt tänkande, all rättfärdighetskänsla reagerar inför detta — men vad hjälper...? Hjulet, som krossar hjärtan och människor rullar fram i samma takt som förr! — till dess en katastrof inträffar, vem vet när?

Berlin lever två liv, dagens och nattens. Dagens grå arbete — nattens nöjen och brott. Brottsligheten har den sista tiden ökat i oroväckande grad. Rån och mord förekomma i ständigt större utsträckning, vilket ju måste vara en given följd av den allmänna depressionen, den alltjämt ökade nöden och — korruptionen. Det finns ingen bot för detta — fängelserna, som äro överfulla hjälpa icke.

Om man är intresserad för folkpsykologi, gives tillfälle till en massa intressanta studier överallt. Det synes vara en fullkomlig sport bland en del affärsmän, att ”köra upp” kunderna så mycket som möjligt. Likaså ha en del kypare den ovanan att, särskilt då det gäller utlänningar, ”räkna fel”, till egen favör. Dock gäller detta icke alla, det finns ock dem, som äro ”gentle”.

Brytningen mellan dag och natt kan vara stor i Berlins liv, men åtminstone en företeelse möter man dygnet om — det är krigets mest synliga frukter: invaliderna. Det är en gripande syn att se dessa, fordom friska och hela människor, nu stå i gathörn och tigga, en del blinda, en del med gripklor i

Nobelpristagaren Anatole France.

Anatole France.

Den store franske författaren, som i år tilldelats Nobelpriset i litteratur, har gästat vårt land och mycket har skrivits om honom under dessa dagar.

Vi tillåta oss här avtrycka ett kapitel ur ett av hans mest berömda arbeten: "Herr Bergeret i Paris", vari något av hans kollektivistiska samhälls-syn framträder.

Det var på årets första dag. Under ett uppehåll mellan skurarna gingo herr Bergeret och hans dotter Pauline på de av färsk ljus smörja täckta gatorna för att önska gott nytt år åt en gammal moster, som levde kvar, fastän ensam och med föga liv, och som bodde vid Rue Rousselot i en liten nunnecell, där hon hade utsikt åt en köksträdgård och ständigt kunde höra klosterklockorna ringa. Pauline var munter utan någon särskild orsak, endast därför att högtidsdagarna, som utmärka tidens gång, kommo henne att tydligare känna sin unga varelses härliga utveckling.

Herr Bergeret bibehöll också på denna högtidliga dag sin vanliga fördragsamhet. Han väntade ej längre stort av människorna och livet, men liksom Fagon insåg han, att

stället för händer, andra utan ben. Somliga livnära sig med att sälja kort o. d. inne på kaffeer och restauranger, andra spela positiv, eller ledas omkring på gårdarna och sjunga. Det är de som sloges för "platsen i solen". De fingo lönen — ett dystert liv — andra, de blindade, ett livslångt hopplöst mörker...

Så har Bismarcks väldiga Tyskland, som var "över alles", fallit i grus och spillror, och det kejsrerliga Berlin blivit en stor republiks centrum, ett centrum som i sig koncentrerat världens två stora motsatser — glädje och sorg.

Berlin den 23 nov. 1921.

E — d. J — n.

naturen bör mycket förlätas. Längs stråkvägarna stodo tiggare uppställda som lyktstolpar eller vilolaltare och bildade dekorati-onerna vid denna samhällets fest. De hade kommit för att pryda de burgna kvarteren, alla dessa fattiga stackare, lösdrivare, stavkarlar, trashankar, ficktjuvar, busar, falska krymplingar och avsigkonna bodbetjänter. Men de voro underkastade det allmänna försvinnandet av utpräglade typer och rättade sig efter nutidens järnstrukna levnadsförhållanden. De skyltade icke — som i 1500-talets store tiggarehövding Coësres dagar — med homska missbildningar och fruktausvärda sår. De svepte ej sina stympade lem-mar i blodiga trasor. De voro enkla män-niskor och lätsade endast drägliga lyten. En av dessa tiggare följde efter herr Bergeret ett långt stycke med linkande och ändå snabba steg. Därpå stannade han och ställde sig ånyo som lyktstolpe vid kanten av trottoaren.

Herr Bergeret sade då till sin dotter:

— Jag har gjort en dålig handling, jag har givit en allmosa. Genom att skänka två sous åt den här Linkebon beredde jag mig den skamliga glädjen att förödmjuka min like, gav jag mitt samtycke till det avskyvärda fördrag, som tillförsäkrar den starke hans makt och den svaga hans vanmakt, beseglade jag med mitt sigill den uråldriga orättfärdig-heten och bidrog jag till att denne man fick endast en halv själ.

— Allt det skulle du ha gjort, pappa? frå-gade Pauline tvivlande.

— Nästan allt det, svarade herr Bergeret. Jag har sålt broderskap efter falsk vikt åt min broder Linkebon. Jag har förödmjukat mig själv, i det jag förödmjukade honom. Ty allmosan förnedrar lika mycket mottagaren som givaren. Jag har handlat orätt.

— Det tror jag inte, sade Pauline.

— Du tror det inte, svarade herr Bergeret, därför att du inte är filosof och inte förstår att draga ut de oändliga konsekvenser, som en skenbart oskyldig handling bär inom sig. Denne Linkebon har företitt mig till att giva en allmosa. Jag kunde inte motstå hans efterhängsna och jämmerfulla stämman. Jag ömkade mig över hans magra hals utan skjorta, över hans knän, som med sina slitna, uttånjda byxor sorgligt liknade kamelknän, över hans fötter med skodon som gapade likt ett par anknäbbar. Förledare! Färlige Linkebon! Förtjusande Linkebon! Genom dig kommer min slant en smula låghet, en smula skam åstad. Genom dig har jag med min slant givit upphov till ett grand av ont och fult. Genom att skänka dig detta lilla tecken på rikedom och makt har jag gjort dig till kapitalist på spo, till deltagare utan ära i samhällets gästabud och civilisationens fester. Och gonast kände jag, att jag i jämförelse med dig var en av denna världens mäktige, en rik man vid sidan av dig, du älskelige Linkebon, du bedärande tiggargubbe, du smiekrare! Jag har fröjdats mig, jag har yvts, jag har känt välbehag över mitt överflöd och min storhet. Hell dig, o Linkebon! Puleher hymnus divitiarum pauper immor-talis.

Avskyvärda allmosegivande! Barbariska uttryck för medlidande! Urgamla villfarelse hos den burgne, som giver en slant och menar sig därmed göra väl och tror sig infria all skuld till sina bröder i och med denna den klumpigaste, löjligaste, dummaste, futti-gaste av alla åtgärder, som kunna vidtagas för att bättre fördela rikedom. Bruket att giva allmosa står i strid mot den rätta välgörenheten och är barmhärtigheten en fasa.

— Är det sant? frågade Pauline, som be-mödade sig att följa hans tankegång.

— Allmosegivandet, fortfor herr Bergeret, kan lika litet jämföras med välgörenheten som en apas grimaser med La Gioncondas leende. Välgörenheten är lika uppfinningsrik, som allmosegivandet är slappt. Den är vak-sam, den lämpar sina åtgärder efter behovet.

Det är detta jag uraktlätit med hänsyn till min broder Linkebon. Själva namnet välgörenhet uppväckte under filosofernas år-hundrade de ljuvaste tankar i känsliga sin-nen. Jag erkänner, att jag i ordet välgören-het ej återfinner dess ursprungliga skönhet. Det har blivit förstört för mig av fariseer, som alltför mycket ha begagnat det. Vi äga i vårt samhälle många välgörenhetsinrätt-ningar, pantlånekontor, sparkassor, ömse-sidiga försäkringsanstalter. Somliga äro till nytta och tjäna till det bästa. Deras gemen-samma fel är, att de ha framgått ur just den samhällets orättvisa, som de äro ämnade att avhjälpa, och att de äro besmittade läke-medel. Målet för en alltomfattande välgö-renhet är, att var och en skall leva av sitt arbete och inte av andras. Allt utom ömse-sidighet och solidaritet är lågt, skamligt och ofruktbart. Människokärlek är allas mod-verkan, både när det gäller att frambringa frukterna och att dela dem.

Den är rättvisa; den är kärlek, och de fat-tiga ha mera färdighet däri än de rika. Vilka rika utövade väl någonsin kärlek till män-niskosläktet så holt och fullt som Epiktet och Benoit Malon? Den sanna människokärleken är var enskild människas gåva av sitt arbete åt alla; den är den sköna godheten, den är den harmoniska rörelse, varmed själen likt en kruka full med kostlig nardus lutar sig ned och utgjuter sig i välgärningar. Den är Michelangelo vid sin målning i Sixtinska ka-pellet; den är nationalförsamlingen natten till den 4 augusti. Den är en gåva som väller ut i lyckobringande fullhet, den är guldets som flödar i förening med kärlek och först-änd. Vi hava intet som är vårt utom oss själva. Det enda man i sanning kan giva är sitt arbete, sin själ, sin intelligens. Och detta storslagna offrande av hela personlig-heten riktar givaren lika mycket som det riktar samfundet.

— Men, invände Pauline, du kunde inte go Linkebon kärlek och skönhet. Du gav honom vad han tyckte bäst om.

— Sant är, att Linkebon har blivit ett oskäligt kreatur. Av alla de goda ting, som kunna förnöja människorna, bryr han sig endast om spriten. Jag antar det, därför att han luktade brännvin, när han kom mig nära. Men sådan han är, är han vårt verk. Vår högfärd var hans far, vår orättfärdighet hans mor. Han är våra lasters onda frukt. Varje människa i ett samhälle bör giva och mot-taga. Denne man har inte givit tillräckligt, säkerligen därför att han inte mottagit till-räckligt.

— Det är kanske en lätting, sade Pauline. Hur i all världen ska vi nu bära oss åt, för att det inte skall bli några fattiga eller svaga eller lata människor mer? Tror du inte, att människorna äro goda av naturen och att samhället gör dem elaka?

— Nej. Jag tror inte, att människorna äro goda av naturen, svarade herr Bergeret. Jag ser snarare, hur de mödosamt och steg för steg träda fram ur det ursprungliga barbariet och med stor ansträngning bilda sig en osäker rättvisa och en vacklande godhet. Den tid är ännu långt avlägsen, då de komma att bliva milda och välvilliga inbördes. Den tid är ännu långt avlägsen, då de inte längre komma att föra krig mot varandra och då tavlor, framställande slaktningar komma att gömmas undan såsom omoraliska och skam-liga att se på. Jag tror, att våldets makt kommer att räcka länge ännu, att folken länge komma att slita sönder varandra av färfängliga skäl och att medborgarna inom samma nation länge komma att ursinnigt rycka från varandra livets nödvändiga goda i stället för att rättvist fördela det. Men jag tror också, att människorna äro mindre grymma, när deras elände är mindre stort, att industriens framsteg i längden befordra någon mildring i sederna; — jag har hört av en botanist, att hagtornet, när det flyttas från en mager till en fet jordmån, förvandlar sina törnen i blommor.

— Ser du där, du är optimist, pappa! Det visste jag väl, utropade Pauline och stannade mitt på trottoaren och fäste ett ögonblick på

fadern sina ögon, gråa som den gryende dagen och fulla av mild glans och morgonfriskhet. Du är optimist. Du arbetar med friskt mod på framtidens byggnad. Det gör du! Det är skönt att bygga upp det nya riket tillsammans med dem som vilja det goda!

Herr Bergeret log vid hennes förhoppningsfulla ord och hennes soluppgångsblick.

— Ja, sade han, det vore skönt att få grunda det nya samhället, där envar fingo lönen för sitt arbete.

— Skall det inte bli så?... Men när? frågade Pauline trohjärtat.

Och herr Bergeret svarade, milt och litet vemodigt:

— Bed mig inte profetora, mitt barn. Inte utan orsak betraktade de gamle förnågan att intränga i framtiden som den olyckligaste av de gåvor en människa kan få. Om det vore möjligt för oss att se vad som kommer att hända, skulle intet annat stå oss åter än att dö, och vi skulle kanske falla ned slagna av smärta eller skräck. På framtiden måste man arbeta såsom haute-lisse-vävaren på sin väv — utan att se den.

Sälunda samtalande fader och dotter, under det att de fortsatte sin väg. Framför den inhägnade planteringen vid Rue de Sèvres stötte de på en tiggare, som stod stadigt fastnitad vid trottoaren.

— Jag har inte fler slantar, sade herr Bergeret. Har du ett tio-sous-stycke att ge mig, Pauline? Den där utsträckta handen spärrar gatan för mig. Om vi vore på Place de la Concorde, skulle den spärra hela torget för mig. En eländig stackares utsträckta arm är ett hinder, som jag aldrig skulle kunna komma över. Det är en svaghet, som jag inte förmår betvinga. Giv åt den dagdrivaren! Det är förlåtligt. Man bör inte överdriva för sig själv det onda man gör.

— Pappa, jag är ivrig att få veta, vad du ämnar göra av Linkeben i din republik. Du tänker väl inte, att han skall leva av frukten av sitt arbete?

— Mitt barn, svarade herr Bergeret, jag tror, att han skall försvinna frivilligt. Han har redan avtagit betydligt. Lättjan, smaken för vila bereder honom för den slutliga upplösningen. Han skall lätt nog återgå till intet.

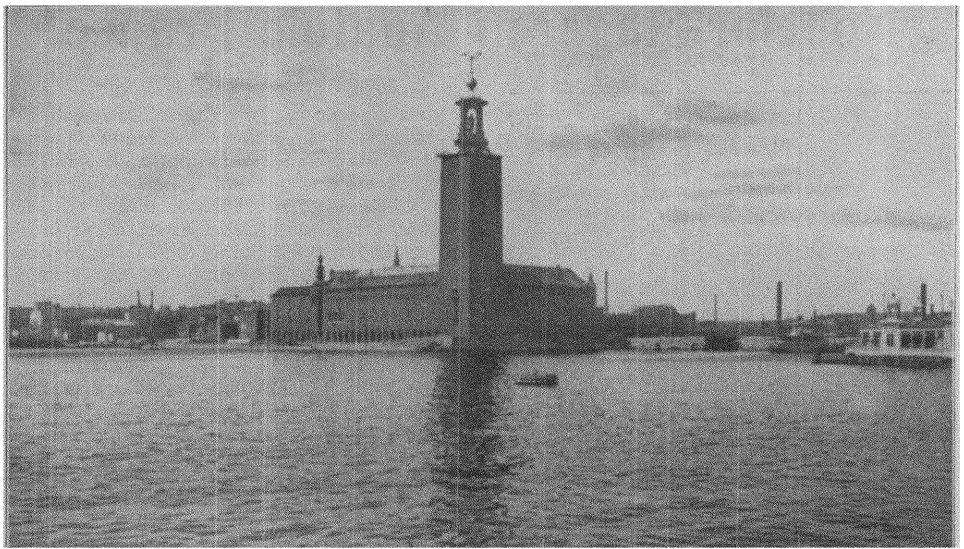
— Jag tror tvärtom, att han är mycket nöjd med att leva.

— Sant är, att han äger sina fröjder. Det känns säkerligen ljuvt för honom att sluka krogens vitriol. Han skall försvinna med den siste krögaren. I min republik skola inte finnas några krögare. Där skola varken finnas köpare eller säljare, varken rika eller fattiga. Och var och en skall njuta frukten av sitt arbete.

— Vi skola bli lyckliga allesammans pappa.

— Nej. Det heliga medlidandet, som är själarnas prydnad, skulle förgås den dag lidandet försvunne. Så skall det ej bli. Det oupphörligt bekämpade moraliska och fysiska onda skall oupphörligt dela makten över jorden med lyckan och glädjen, liksom dagarna följas av nätter. Det onda är nödvändigt. Det har liksom det goda sin djupa källa i naturen, och det ena kan icke utan det andra sina ut. Vi äro lyckliga endast därför att vi äro olyckliga. Lidandet är syster till glädjen, och när deras förenade andedräkt far över våra strängar, ljuda dessa harmoniskt. Lyckans andedräkt onsam skulle giva ett entonigt och ledsamt ljud, att förlikna vid tystnaden. Men till det oundvikliga onda, det på en gång triviala och upphöjda onda, som härrör av de mänskliga förhållandena, kommer ej mer att sluta sig det konstlade onda, som våra samhällsförhållanden frambringa. Människorna skola ej mer bli vanskapade genom ett orättvist arbete, som de snarare dö än leva av. Slaven skall träda ut ur träl-domshuset, och fabriken skall inte längre sluka kroppar miljonvis.

Denna befrielse väntar jag just av maskinen. Maskinen, som söndertrasat så många människor, skall milt och ädelmodigt komma de svaga människolemmarna till hjälp. Den

Stockholm. Stadshuset.

till en början så grymma och hårda maskinen skall bli en god, välvillig vän. Men hur skall den kunna byta själ? Jo, hör mig! Gnistan, som springer ur Leydenflaskan, den lilla fina stjärna, som i det förflutna århundradet uppenbarade sig för den häpnande fysikern, skall verka detta under. Denna okända, som låtit sig fångas utan att låta sig utgrundas, denna hemlighetsfulla och fjättrade kraft, detta ogripbara, av våra händer gripna, denna lydiga åska, som inneslutes i flaskor och sändes ut i otaliga trädar, vilka omspinna jorden med sitt nät — elektriciteten skall bära ut sin kraft och hjälp överallt, där den behöves, till husen, till kamrarna, till hemmets härd, där far och mor och barn då ej mer behöva skiljas. Det är inte en dröm. Den hårda maskinen, som krossar så många kroppar och själar på fabriken, skall komma in i våra hem, bli vår vän och förtrogna.

Dock, det betyder intet, nej intet, att hissblocken, kuggjulen, vevstakarna, rattarna, gejderna, blåsbälgarna förmänskligas, om människornas hjärtan förblija av järn.

Vi vänta, vi ropa på en förändring, än mer underbar. En dag skall komma, då arbetsgivaren reser sig i inre skönhet och bliver en arbetare bland de frigjorda arbetarna, då det ej längre skall finnas löner, endast utbyte av ägodelar. Den högre industriella borgarklassen skall liksom den gamla adeln, vilken den efterträtt och efterliknat, hava sin fjärde-augustinatt. Den skall uppgiva sina omtvistade inkomster och sina hotade privilegier. Den skall visa sig ädelmodig, när den känner att tiden är inne. Vad säger väl arbetsgivaren den dag som är? Att han är själen och tanken och att hans här av arbetare utan honom vore som en kropp utan förnuft. Nåväl! Om han är tanken, må han nöja sig med äran och glädjen att vara detta. Är det nödvändigt att överlasta sig med rikedomar, därför att man är tanke och själ? När don store Donatello göt en bronsstaty tillsammans med sina gesäller, var han själen i arbetet. Den lön, han mottog av fursten eller medborgarna, lade han i en korg, som med ett hissblock lyftes upp till en bjälke i ateljén. Var och en av gesällerna lossade i tur och ordning på repet och tog efter sina behov av korgens innehåll. Är det icke fröjd tillräckligt att skapa med sin tanke — och kan väl denna förmån fritaga mästaren från att dela vinsten med sina ringa arbetskamrater? Men i min republik skall det varken finnas vinst eller avlöning mer — allt skall tillhöra alla.

— Det är kollektivism, det, pappa, sade Pauline lugnt.

— Det värdefullaste goda, svarade herr Bergeret, är gemensam egendom för alla människor och har alltid så varit. Luften och

ljuset tillhöra allt som andas och ser. Efter alla egennyttans och girighetens sekellånga strävanden och trots individernas våldsamma ansträngningar att gripa och kvarhålla skatter, är det dock så, att vad de rikaste bland oss personligen besitta är en ringa ting i jämförelse med det som utan åtskillnad tillhör alla. Och ser du inte i själva vårt samhälle, hur allt det skönaste och präktigaste — vägar, floder, skogar, som fordom vore i kunglig ägo, bibliotek, museer — nu tillhör alla? Ingen rik man äger i högre mått än jag de gamla ekarna i Fontainebleau eller tavlorna i Louvren. De äro mina mer än den rikes, om jag förstär att bättre njuta av dem. Ägodelsgemenskapen, som man rädes för som för ett avlägset vidunder, omgiver oss redan under tusen välbekanta former. Den väcker förskräckelse, när den förkunnas, och man begagnar sig redan av de förmåner den erbjuder.

Positivisterna, som samlas i Auguste Comtes hus kring den ärovärdige Pierre Laffitte, visa ingen iver att bli socialister. Men en av dem har gjort den välgrundade anmärkningen, att egendomen har sin källa i samhället. Och det är fullkomligt sant, ty all egendom, som förvärvats genom den enskildes bemödanden, har endast genom hela samhällets medverkan kunnat uppkomma och fortbestå. Och eftersom den enskilda egendomen har sin källa i samhället, innebär det varken ett misskännande av dess upphov eller ett förryckande av dess väsen att utsträcka den till det gemensamma och överlämna den åt staten, som den med nödvändighet beror av. Och vad är väl staten?...

Fröken Bergeret skyndade sig att svara på denna fråga:

— Staten, pappa, det är en butter och ohövlig herre, som sitter bakom en lucka. Du förstär, man har inte lust att utblotta sig för hans skull.

— Jag förstär, svarade herr Bergeret och log. Jag har alltid varit böjd att förstå, och jag har därigenom förlorat mycken värdefull kraft. Jag inser sent omsider, att det ligger en stor styrka i att inte förstå. Det sätter ibland människor i stånd att erövrå världen. Om Napoleon hade varit lika intelligent som Spinoza, skulle han ha skrivit fyra volymer i en vindskammare. Jag förstär. Men åt den där buttre och ohövlige herrn i luckan anförtror du dina brev, Pauline, som du into skulle anförtra åt någon tvevelaktig agentur. Han förvaltar en del av dina tillhörigheter, och detta varken den minst omfattande eller den minst värdefulla. Du tycker att han ser tvär ut. Men när han blir allt, blir han ingenting. Eller rättare — han blir bara vi själva. Han förintas genom sin allmänlig- (Forts. å sid. 9.)

Hedéns och Oljelunds nya böcker.

Erik Hedén har nu till sin samtids uppbyggelse och glädje fullbordat ett arbete om *Strindberg*. Han kallar det helt anspråklöst "En ledtråd vid studiet av hans verk". Det är mer än så, det är en utomordentligt väl gjord översikt över Strindbergs liv och diktning. Ett vittgående och samvetsgrant arbete av icke vanlig art måste ligga bakom en sådan bok. Under en synnerligen njutningsbar form, vad såväl själva språket som framställningssättet angår, är Strindberg här skildrad med sådan oväld och förstående, att läsaren känner, att man verkligen vid läsningen fått följa Strindbergs liv. Den 500 sidor tjocka boken lägger fram för oss alla de händelser i Strindbergs liv, som ju delvis äro oss väl bekanta, men av vilka här och var vi äga luckor i vårt vetande, som vi nu på ett överskådligt sätt få fylla. Hela skildringssättet är naturligt berättande. Genom kapitlets olika rubriker har författaren ställt fram för oss liksom i blyxtbelysning det mest betecknande för Strindbergs olika epoker. "Den ovälkonne" kallas kapitlet om barndomen — Strindberg kände sig ju i hemmet som en icke gärna sedd. Sedan kommer kapitlet "Sökaren", "Diktaren", "Dramatikern", "Den tvekande reformatorn" o. s. v. ända till de sista kapitlen som handla om den "Nye romantikern" (om skådespelen till Damaskus, Påsk, Svanevit, Advent, Kronbruden, Drömspelet), "Den nye lyrikern", "Den åter ensamme" (efter upplösningen av det tredje äktenskapet), "Historiefilosofen", "Grubblaren" (De blå böckerna, Svarta fanor) och till sist slutkapitlet "Mannen och hans verk".

Denna sista sammanfattning är lika väl utförd som förut beskrivna detaljer. Där förekommer ett par såsom mig synes förut mer obeaktade drag i Strindbergs diktning. Hedén skriver:

"Strindbergs utveckling följer häpnadsväckande nära den ekonomiska utvecklingen, och detta i ovanlig grad medvetet. Överhuvud fäster Strindberg i sina skrifter, även det rent skönlitterära, en sällsynt och synnerlig vikt vid ekonomin. Hans äktenskapshistorier låta ständigt den ekonomiska bakgrunden framträda. Kampen för brödet är ett av hans mest älskade tragiska motiv — han nöjer sig ej med att kräva ett nytt ekonomiskt system, han kräver en ny ekonomisk livsföring. I en hos utopister sällsynt grad talar han om nödvändigheten att rätta munnen efter matsäcken."

Angående det moderna genombrottet säger Hedén, att detta präglas av tre förhärskande drag: utvecklingsläran, klasskampen och den moderna psykologien.

"I sin fulla följdriktighet ledde genombrottet till ateism, socialism och realism. Strindberg var realist (i modern mening) tidigare än någon annan svensk, men upphörde strax åter därmed och vart det fullt på allvar efter några år, då han samtidigt vart socialist,

något som ingen annan framskjuten diktare dittills vågat bliva. Ateist vart han något senare; det hade många svenska genombrottsdiktare varit före honom, men ingen vart det så utpräglad och fränt som han."

Hedén påvisar även, huru Strindberg i sin Rousseauanska naturpredikan och sin förkärlek för bönderna var en föregångsman. Först mot slutet av 90-talet skulle en rad dalaskalder och andra fullfölja dessa Strindbergs sympati- och tankevägar.

Vad Strindbergs ställning till kvinnofrågan angår säger Hedén:

"Vad avser kvinnoemancipationen, som han gillade till en början, vart han den förste hävdaren av det program, som sedan fullständigt slagit igenom, nämligen programmet att ingen frigörelsekamp kan upphäva skillnaden mellan könen, och att alltså en biologisk nödvändighet gör maka- och moderskallet eller något närliggande till kvinnans förnämsta."

Därpå påvisar Hedén, att Strindberg var även en av övermänniskans förste förkämpar, liksom han också var en av de förste, som i sin diktning införde forskning i det dunkla själslivet samt symbolismen.

Hedén säger vidare:

"Ja, om något är skiftande ombytligt, så är det Strindbergs idéliv. Just hans utomordentliga känslighet för tidens strömningar, hans förmåga att ständigt giva tiden vad den, visserligen långt ifrån genast, men dock inom kort tarvade, medförde med naturnödvändighet, att han ständigt måste gå över från den ena utpräglade ståndpunkten till den andra; ty han levde i mänsklighetens största och framför allt snabbaste brytningstider."

Hedén har ock genom sin utomordentliga sammanfattning av Strindbergs liv fört sina läsare genom dessa brytningstider och givit oss ett arbete av outömlig rikedom, icke blott därigenom att det skildrar Strindberg utan ock genom dess översiktlighet, samvetsgrannhet och andliga storslagenhet.

En annan bok, som väl läses lika mycket som Hedéns bok om Strindberg, är *Ivan Oljelunds* bok om sig själv och sin egen omvändelse "*Med stort G*". Det är en ärlig bok, som icke bort bliva utsatt för hån, ty en ärlig bekännelse om ett troliv fordrar hänsyn. Det är också glädjande att ungdomen fortsätter att tänka och icke endast i den stora depressionens tecken hänger sig åt slö likgiltighet. Boken innehåller vidare ett nytt bevis på, att det finns människor, som ha behov av att gå ut i ensamheten för att tänka ut, så att säga, och komma till klarhet. Härmed synes mig bokens förtjänster i få ord framhållna. Men — — —

Alla, som kommit till samma resultat, efter en sådan granskningstid som Oljelund, tycka naturligtvis att det är ett glädjande resultat han kommit till; de som icke ha samma åsikter som

Oljelund kunna naturligtvis ej finna det samma glädjande — det är helt naturligt. Dock kan man vara ganska säker om att den stora majoriteten av sökande människor finna Oljelunds religion fullt tillfredsställande. Författaren av "*Med stort G*" är ju nu så obeskrivligt säker på sin sak och att han just nått det rätta resultatet, att han antagligen endast ler ett överlägset löje inför dem, som förklara att de icke alls äro tillfredsställda med Oljelunds Gud, att de tillbedja i sitt hjärta ett begrepp, som för dem är vida högre. De äro övertygade om att mänskligheten, eller åtminstone en stor del av den kommande mänskligheten, har behov av ett fördjupat religionsbegrepp, en helt annan gudsföreställning än föreställningen om en personlig gud. I denna religion ingår vidare så stor tolerans, att man icke vill indela människor i religiösa och frälsta och i icke religiösa och ofrälsta. Ehuru man själv bekänner sig hava en religion, i likhet med Oljelund, ehuru en helt annan än denne, vill man alls icke instämna i Oljelunds ord: "Därför måste den, som ingen gud erfar och ingen religion bekänner, som icke bävar i sitt hjärta över dessa ting, vara en ox." Nu oavsett själva uttryckets ungdomliga osmaklighet, så ligger i detta och i så många andra områden av Oljelund ett uttryck för samma intolerans och fördömande ande, som utmärker läsarna och som fullständigt svär emot den sanna kristendom, till vilken Oljelund även bekänner sig.

Bland annat framträder detta då Oljelund på ett par sidor avfärdar den av honom så kallade "teosofiska apparaten". Oljelund påpekar där, att läran om inkarnationen och att man måste uppskåra vad man själv sår icke skulle kunna leda till att man gör det goda för dess egen skull utan endast skulle leda till en sorts kalkyl om ett belöningsystem. Hur liten översikt över det djupaste hos olika religioner har Oljelund icke kunnat giva med ett sådant framställningssätt. Man får aldrig fram kärnan i någon religion, om man snedvrider utläggningarna om densamma. (Teosofin är en utläggning särskilt av österlandets religioner.) Oljelund erkänner ju också, att det finns kristna, som snedvrider kristendomen.

Det är verkligen synd att Oljelunds bok skall lida på flera ställen av banaliteter, ty det är många som skola fastna för dessa, av okunnighet eller hypnotiserade av en i sig själv sympatisk ung människas omvändelse. Som banalitet räknar jag också bokens titel. Det är något neddragande i den vikt Oljelund lägger vid om Gud stavas med stort eller litet G. Gudsbegreppet är väl dock något annat än ett egennamn. Vi kunde

(Forts. å sid. 9.)

Hur vi skola vårda oss och våra småbarn.

Några råd till unga mödrar.

Av Linda Öberg.

I.

Våra barn bry sig icke om vare sig de äro kärkomna eller icke, vare sig tiderna äro goda eller dåliga. De komma helt enkelt till världen och vi få finna oss i det ökade besväret, de större utgifterna. Är man ej alltför trött och utjäktad, representera emellertid de små fridstörarna ej endast kostnader och besvär, utan även mycken glädje och många lyckliga stunder isynnerhet om de äro friska och man ej skämt bort dem och fått riktiga skrikhalsar av de små pyrena.

För att föda ett friskt barn behöver man ej själv vara frisk. Naturen har otroliga resurser, då det gäller att reparera skador och förnya material. Men det friskaste lilla barn i världen kan bli kinkigt, sjukligt, odrägligt genom felaktig behandling. Och man behöver inte heller oro sig över sin eventuella oförmåga att förstå sig på småtingar, ty ju mindre "behandling" de äro utsatta för, desto bättre för dem.

Långt innan de äro födda, skall man emellertid börja sköta om dem — i det man sköter om sig själv på ett förnuftigt sätt. Jag menar därmed inte, att man bör sätta all världens pjask i system och tillägna sig det. Nej, man skall leva sitt liv som man alltid levat det. Blott man skaffar sig så mycket frisk luft och motion som möjligt. Nu händer det emellertid ej sällan att man helt enkelt inte orkar röra sig mycket, att man mår alltför illa för att kunna övervinna sin apati. Ja, det kan hända, att illamäendet tilltar betydligt vid rörelse i friska luften, där — om man är stadsbo — stadens alla dåliga lukter nästan komma en att svimma. Under sådana omständigheter får man naturligtvis ej göra alltför mycket våld på sig, trots läkares och sköterskors uppmaningar. Varken läkare eller sköterskor kunna skriva lagar för ens liv under havandeskapet. Var och en får försöka använda det mer eller mindre stora kvantum sunt förnuft, som Vår herre bestått henne. Men frisk luft och motion så mycket tillståndet medgiver är dock en av de viktigaste reglerna vid havandeskap.

Därnäst kommer: icke för mycket mat. I dessa tider, då många blivande mödrar få halvsvälta, kunna de, i synnerhet om de äro unga, kanske få för sig, att barnet därav skall taga skada. Men de behöva ej oro sig. Det skall gå bra långt, innan fostret röner intryck av moderns bedrövelser. Livsviljan är hänsynslös, den nya varelsen skall fram till varje pris. I normala fall

dukar för modern under än barnet. Dessutom mår hennes egen mage bättre av för litet mat än för mycket. Avskyr hon någon särskild sorts föda, skall hon undvika den. Under havandeskap äro nerverna hos många kvinnor känsliga ända till ytterlighet. Redan tanken på en viss maträtt väcker leda och äckel. Lukten av exempelvis kaffe och fisk kan driva en ur huset. Och detta är alls icke pjask, som så många oerfarna män och även kvinnor tro.

Inte heller är det pjask att man blir sårad, misstänksam, oroad av det minsta. Att man lider av de befängdaste idéer. Jag har själv för vart barn genomlevat tre till fem månaders olidliga kroppsliga obehag och andlig överkänslighet, men är under normala förhållanden visst intet våp. Kan därför stryka under att havandeskapets idéer och krämpor för den gravida själv äro påtagliga verkligheter; de må te sig hur otroliga som helst för omgivningen. En "normal" väninna kan naturligtvis inte fatta att man, då hon uppträder i en mycket vacker, violett klädning plötsligt vänder om i dörren, ett rov för de gräsligaste kväljningar. Eller att en förtjusande, mörkröd soffkudde utan all orsak väcker ens avsmak till den grad, att man inte kan se den, inte tänka på den. För den, som under vanliga förhållanden icke har några som helst besynnerliga infall, ligger det nära till hands, att oro sig över sina egna galenskaper. I synnerhet om man har väninnor med många barn, men som aldrig känt det ringaste "konstigt". Men man bör ta det med ro. Den tredje och viktigaste regeln för en havande kvinna är nämligen att hon tager allt som sker med lugn och besinning. Blir hon jäktad, ängslig, uttrötad, råkar ofta matsmältningen i olag, och får hon halsbränna och förstoppning med åtföljande obehag, då vet hon, att hon lever. Hon skall alltså inte förskräckas över sendrag i ben och fötter, andnöd, ischias, stelhet, hjärtklappning, nerv- och tandvärk och alla de övriga, trevliga krämporna, som, om det vill sig väl, samma blivande moder kan få smaka på hela raden. Nej, i möjligaste mån skall hon taga allt med ro. Det är oerhört viktigt.

Hon behöver varje uns sinnesslugn, ty ett faktum är att andra kvinnor göra sitt bästa för att skrämman upp den stackare, som väntar ett barn. I synnerhet, om det är första barnet. Väntetiden och mest förlossningen utmålmas som någonting fruktansvärt.

Den nyfödde badas.

Foto från Allm. B. B., tagen under Iduns barnvårdsveckas föreläsning därstädes.

Men en smula eftertanke bör kunna säga henne att så svårt kan det inte vara, eftersom varenda varelse på denna jord är född. Plågorna äro mestadels oundvikliga. Men de likna inga andra plågor. Smärta är i de flesta fall tecken på sjukdom. Hela kroppen lider och någon viss del pinas allra värst. Men födandets smärta har en helt annan karaktär än sjukdomssmärtan. Den är stärkande, helande, god. Icke nedbrytande och förstörande. Den mynnar ut i ett resultat, som väl kan kallas det rikaste på jorden. Ett helt människoliv med arbete, glädje och sorg skall ur chaos slungas in i den ljusa och ordnade tillvaron — skulle något sådant ske utan kamp? Det fattades bara. Att denna kamp är så obegränsat svår och fasansfull — det är helt enkelt icke sant. En natt i feber med brännande torr hals och brinnande klar hjärna är mycket värre. Hos de flesta barnafödorskor åstadkommer rädslan mer än smärtan. De ha ingen aning om, vad som sker i deras kropp och tro, att det gäller livet vid första lilla knip, ty många kvinnor ha så lätt att tappa huvudet. Men den som håller sig lugn och inte är alltför ytlig, måste få hjälp av att känna sig som verktyg för ett Unders utförande. Ty varje födelse är ett underverk, ofattbart och vördnadsbjudande. Att bära till världen den nya generation vari man själv både förgås och återuppstår! Är man däremot en liten ytlig fjolla, som kanske inte känner annat än förargelse över att i långa månader ej kunnat kläda sig fin och ej gå på dans (!), då tror jag nog att man anser födandet förskräckligt. Men då är det också nästan rätt åt en! Eller om man burit barnet i sorg och motvilja, om man grugar sig för mödorna, utgifterna, nattvak och barnskrik, kan det kanske kännas tungt nog. Man gör

sig dock ofta onödiga bekymmer. Barn behöva ej bli varken över hövan besvärliga och kostsamma om man sköter sig och dem efter bästa förmåga. Ett av de unga mödrarnas värsta plågor är besväret med bröstvärtorna. I allmänhet ägna kvinnorna dessa för barnen så viktiga kroppsdelar ingen ans eller tillsyn. Men sådant hämnar sig. Även med fullt hela och välskötta bröstvärtor kan amningen under de första veckorna vålla häftiga smärtor i det ögonblick barnet tar bröstet. Hur skall det då ej kännas i såriga? För att härda de ömtåliga tingestarna skall man dagligen tvätta dem och borsta med en ej alltför hård borste. Eller också med sprit rengöra och där- efter med fett ingnida dem.

När barnet väl kommit till världen och som de flesta friska små barn med hänsynslös och glupande aptit kastat sig över moderns bröst, gäller det att i dubbel måtto hålla värtorna rena. Innan barnet läggs till bröstet böra de vara tvättade med borsyra och en tuss renad bomull. När barnet ätit sig mätt torkar man åter av värtorna och stryker litet fett på dem. Otaliga fall av bröstböld ha uppkommit emedan man haft smuts — osynligt för blotta ögat — på fingrarna, då man tagit i bröstvärtan, där någon liten omärklig spricka släppt smittan genom huden.

Man hör ofta klagomål över besväret av för mycket mjölk. Detta besvär kan betydligt lindras och i de flesta fall göras alldeles omärkligt genom att man, så snart mjölken börjar rinna till, alltid, dag och natt, bär bröstbinda. I synnerhet om man är, som termen så ladugårdsidylliskt heter, lösmjolkad, blir obehaget av att ständigt vara våt och få sur lukt i kläderna ofta olidligt.

Som mödrar i dessa tider ha det ganska knappt och svårt, kanske svårare än någon annan, är det på sin plats att resonera litet om, hur man kan ställa för att få en smula trevnad och lugn trots barn och bekymmer. Hur man kan ordna billigt och praktiskt — så litet utgifter och arbete som möjligt.

Varje mor, som läser detta, skall emellertid ej tro att jag funnit ett patent, som helt befriar henne från varje möda med barnen och deras skötsel! Ingenting vinnes utan ansträngning och arbete. Vill man ha lättskötta och snälla barn får man själv genomgå en sannskyldig uppfostran. Man måste använda sin fantasi, sitt förstånd, sin karaktärstyrka. Bli ordentlig, omtänksam, tålmodig. Isynnerhet tålmodig! Vilket minsann inte är lätt. Men gör man sitt bästa, blir man också belönad, även om det ibland ser hopplöst ut, krafterna ej räcka till, pengarna tryta och det blir skralt både med sömn och mat. Det gäller blott att hålla ut, att inte tappa modet, inte tröttna, hålla målet: friska, välskötta och i följd därav snälla barn klart för blicken.

(Forts. fr. sid. 7.)

då också strida för att Helighet och Sanning stavades med stor bokstav.

Boken är vidare på sätt och vis farlig genom sitt rätt ytliga framhållande av, att kommer man till tron på Gud, så får man frid. Nej och åter nej! Även om Ni aldrig så mycket ären övertygade om en personlig guds existens, som tänker på Er och vårdar Er, varav följer att Ni aldrig behöver känna Eder ensamma, så hava Ni därför icke rättighet att känna frid. Ty ingen har rättighet att känna frid just nu, då stora idéers realiserande, såsom fattigdomens övervinnelse, synes ännu så långt avlägsnad! då vår värld har krigets följder inpå sig; då revolutioner gått upp i hat, tyranni, dödande och militarism. Nej, icke frid, utan hjärtanas skälvan av lidande! Känslan av enhet, av medansvarighet, ja av övertygelse av en evighet måste endast förstärka vår plikt att lida och arbeta och söka sanningen. Det är därför farligt att tala om frid, om man icke på samma gång framhåller, att den frid vi ha rätt att känna ligger så djupt inne, att den är dold av vår kamp och vårt lidande. Men den kommer till synes, när helst vi förmå föra vår kamp oförtröttat och bära vårt lidande tåligt.

Anna Lindhagen.

Från utlandets kvinnorörelse.

Österrikes socialdemokratiska parti kan med stolthet blicka tillbaka på detta år.

Mot ett kvinnligt medlemsantal av 76,709 vid årets början äro nu 118,902 kvinnor anslutna till partiet. Det är på ett år en avsevärd ökning. Då partiet i sin helhet nu räknar 491,160 medlemmar utgör således kvinnorna en fjärdedel av partiet mot en åttondedel 1913.

Vi måste med beundran se upp till Österrikes socialdemokratiska kvinnor, som trots den svåraste nöd icke försummat sina plikter.

Vi vilja taga dem som förebild.

(Ur Die Gleichheit.)

Bästa nyårsgåva:

**Ett prenumerationskvitto på
MORGONBRIS för 1922.**

(Forts. fr. sid. 6.)

het och upphör att synas oss besvärlig. Man är inte elak, min dotter, när man icke längre är någon. Det obehagliga med honom för närvarande är, att han skaver av den enskilda egendomen, att han skrapar och filar och gnager — litet på de feta och mycket på de magra. Det gör honom outhärdlig. Han är sniken. Han har behov. I min republik skall han vara utan önsknings, lik gudarna. Han skall äga allt och äga intet. Vi skola ej känna honom, därför att han skall vara ett med oss, oskiljbar från oss. Han skall vara såsom vore han ej. Och när du tror, att

jag uppoftar de enskilda för staten, livet för en abstraktion, så är det tvärtom abstraktionen som jag underordnar verkligheten, staten som jag avskaffar, därigenom att jag identifierar den med hela den samhälleliga verksamheten.

Om också denna republik aldrig skall komma att finnas till, skulle jag ändå skatta mig lycklig att ha omhuldat tanken på den. Det är lovt att resa byggnader i Utopia. Själv Auguste Comte, som smickrade sig med att endast bygga på den positiva vetenskapens fasta grund, har satt in Campanella i sin kalender över stora män.

Filosofernas drömmar ha i alla tider väckt handlingens män, som gripit sig an med att omsätta dem i livet. Det är vår tanke som skapar framtiden. Statsmännen arbeta enligt de planer, som vi lämna efter oss vid vår död. De äro våra murare och hantlangare. Nej, mitt barn, det är icke några luftslott jag bygger. Min dröm, som inte är min och som i den stund som är drömmes av tusen och åter tusen själar, är sann och profetisk. Varje samhälle, vars organ inte längre motsvara de ändamål, som de äro skapade för, och vars medlemmar inte erhålla sin näring i förhållande till nyttan av det arbete de utföra, måste dö. Djupa skakningar och ingripande missförhållanden föregå och tillkännagiva dess slut.

Feodalsamhället var fast grundat. När prästerskapet i detta upphörde att representera kunsken och adeln slutade att med sin värja försvara jordarbetaren och hantverkaren; när dessa två stånd intet annat blevo än uppsvällda, skadliga lemmar, gick hela kroppen under. En oförutsedd men nödvändig revolution bortryckte sjuklingen. Vem vill påstå, att organen i det nuvarande samhället motsvara sina ändamål och att alla dess medlemmar få sin näring i förhållande till nyttan av det arbete de utföra? Vem vill påstå, att rikedomerna är rättvist fördelade? Och slutligen — vem kan tro på orättfärdighetens fortbestånd?

— Men hur skall man få slut på den, pappa? Hur skall man göra för att ändra världen?

— Genom ordet, mitt barn. Intet är mäktigare än ordet. De starka skälens och de höga tankarnas kedja kan intet bryta. Likt Davids slunga nedslår ordet våldsmännen och faller de starka. Det är vapnet som ej kan övervinnas. Utan det skulle världen tillhöra de väpnade vilddjuren. Vem håller dem väl i styr? Intet annat än tanken — naken, utan vapen.

Jag får inte skåda den nya staten. Alla förändringar i samhällsordningen liksom i naturens rike ske långsamt och nästan omärkligt. En djuptänkt geolog, Charles Lyell, har påvisat, att de häpnadsväckande spåren av istidens framfart, de väldiga klippblockens förflyttning ned i dalarna, glacialflorans och de ludna djurens uppträdande i stället för de varma ländernas flora och fauna, allt detta, som tyder på naturrevolutioner, i själva verket varit följder av mångfaldiga och långvariga påverkningar, och att alla dessa stora förändringar, som skedde med naturkrafternas skonsamma långsamhet, icke ens anades av de otaliga generationer levande varelser, som voro med om dem. De sociala omgestaltningarna försiggå på samma sätt, omärkligt och utan avbrott. Den skygga människan fruktar som en kommande plötslig omstörtning den förändring, som börjat innan hon kom till, som försiggår inför hennes ögon, utan att hon ser den, och som inte kommer att bli märkbar förrän efter ett århundrade.

Ett gott nytt år

tillönskas alla Morgonbris läsare!

Från agitationen i Blekinge.

När nu valyrän är över och man liksom hämtat sig litet, kunde man kauske pigga upp minnet med att skildra roseintrycket från det lilla vackra, gästvänliga Blekinge. Efter en bestämd föresats att ej lämna vårt distrikts gränser under valrörelsen, då här var tillräckligt att göra även för hemfolk, trots att början gjordes redan i början av juli, så hade man utsikt att det skulle räcka ända till i sept. Men när allas vår respekt-givande Bernhardina Bengtsson med de trofasta ögonen, som man minns och fröjdas åt länge, skrev från sitt residens Karlshamn i mitten av augusti, att en turné var ordnad där, då förstod man att föresatsen om att vara hemmavid måste makas på. Situationen i Blekinge måste räddas på någons bekostnad. Alltså var det bara att ordna för sig här så gott som möjligt och svara: Ja. Den 1 sept. i Karlskrona löd ordern. Karlstad—Karlskrona, det ryser i en bara att tänka göra en sådan resa, tänk vad tid till ingen nytta. Men när man väl kom dit, då ville man inte gärna därifrån. Kvinnoklubben där har många både energiska och målmedvetna medlemmar. Ett iögonfallande bra samarbete märkte man även bland kvinnoklubben och arbetarkommunen, hoppas att det ej upphör med valrörelsen, utan att det är och blir permanent, det förlorar ingen part på.

Mötet väl ordnat, vänligt mottagande! Ljus, rymlig och fullsatt lokal. Stämningen den bästa.

På nästa plats, Lyckeby, blev hänförelsen något dämpad, men tog upp sig igen i Nätt-ruby, där kommunalsalen var packad av en intresserad och tacksam publik. I Skönsvik och Laxema, mest manliga mötesdeltagare, men i Kallinge blev det åter utmärkt stämning, många kvinnliga deltagare. I Ronneby misströstad man i det längsta, därför att blå bilen skulle göra sitt intåg samtidigt. Men det blev åhörare på båda hållen. Det var trevligt ordnat, klubbmedlemmarna använde både mycken tid och energi för att göra mötena både i Ronneby och omnejd så givande som möjligt. Det var med djupt vemod jag lämnade kamraterna i Ronneby, där man hunnit bli bortsikad av all omsorg som kommit en till del i rikt mått. Åryd, Vekorum och Svängsta äro landsbygd, men bra ordnade möten med god tillslutning. Siggarp var en bland de platser som var ovanligt vällyckat, både stämning och tillslutning. Sternö, Asarum och Stilleryd togos på en dag (söndag förstas). Sternö kl. 10 f. m., nästan fullsatt, rymlig, ljus lokal, kaffebord och blommor gjorde att både krafter och humör stod sig till de två andra mötena. I Stilleryd var som i Siggarp fullt med förstående deltagare, som ej tröttnade, fast dryga en och en halv timme användes på att klargöra för, isynnerhet kvinnorna, vad som kräves av arbetarklassen för den närmaste framtiden. Ansvar för det närvarande och kommande.

I Karlshamn var även festligt ordnat, men där var nog mest partifolk, i motsats till

vad som varit övervägande på de övriga platserna, som mest varit besökta av folk som annars ej "brukar gå på möten" och det är ju sådana man vill träffa. Emellertid kan jag ej med tystnad gå förbi Karlshamns ungdomar, dem jag träffade dels på mötet, dels privat. Det var sådan ungdom, som man längtar och ropar efter, öppen blick, glada, energiska, utan åthävor, fulla av arbetslust med det mest otillgängliga. Ack om ni ville plantera ut er i många krok!

Så måste man lämna även denna idyll "Karlshamn", för att närma sig slutet av turnén så småningom med att fara till Sandbäck. Det är litet avsvälning att komma från ett centrum, med en rad av fullsatta lokaler och livlig stämning, ljus, musik och blommor, och till en liten mörk skollokal ute på landsbygden, men när man ändå mitt i en arbetsvecka kan träffa ett 40-tal åhörare med långa vägar till mötesplatsen, då känner man sig oändligt mycket mindre, fast man alltid är liten.

Nästa dag var Sölvesborg, där man alltid kom till kyrkan, hur stora utflykter man än gjorde, men var nästan omöjligt att hitta station när man skulle därifrån. Det var även en plats där man märkte gott samarbete mellan klubben och kommunen. Trevligt ordnat i Folkets hus.

Hällevik var sista platsen och den mest stämmningsfulla. En hel del Sölvesborgskvinnor, med kommunordföranden jämte några andra kommunmedlemmar, reste med för att göra slutet så gott som möjligt. Den mest rörande enighet rådde, när man vid skilsmässan skulle avgöra intrycket av Blekinge kvinnodistrikts valturné, att den varit lyckad, och här fick distriktsordföranden återigen en välförtjänt lovsång för sin arbetsvilja och ordnande hand.

Turnén var nu slut den 15 sept., men länge lever minnet från de många soliga hänförelsens dagar, då så många krafter voro i rörelse för att bevara och crövra det bästa möjliga för arbetarklassen, och resultatet blev ju ett bevis för att det ej endast var munväder utan även att viljan var ärlig.

Tack alla ni, tysta kvinnor, som göra vad ni kunna! Vad som frapperade var, att man med ytterst få undantag, ordnat mötena så trevliga, även där det ej fanns kvinnoklubbar, och det var ju rätt många ställen. Även slog det mig att man i stor utsträckning offer mötena stannade och liksom ville ge sin förstälse tillkänna genom ett vänligt igenkännande eller en handskakning. Tack för den förstälse, den kommer ej oss "agitorer" alltid till del. Blekingeresan kommer alltid att för mig framstå som en ljus resa.

Alma N o r s e l l.

Från kamratmötet i Sparreholm.

Söndagen den 13 november höllo Sparreholms, Flens och Malmköpings kvinnoklubbar kamratmöte i Sparreholm, på inbjudan av härvarande kvinnoklubb.

Mötet öppnades av fru Elvira Jansson, som hälsade de närvarande välkomna. Där efter höll fru Agda Östlund från Stockholm

instruktionsföredrag om klubbarbetet. Talarinna lämnade en ingående redogörelse för hur klubbarbetet bör bedrivas. De många värdefulla råd och upplysningar tal. gav komma säkerligen att bliva till stort gagn för respektive klubbar. Frågan om klubbarbetet diskuterades även.

Härefter upptogs till behandling: "Kvinnornas ställning till nykterhetsfrågan", vilken inleddes av fru Lisa Eriksson från Flen. I sitt anförande framhöll fru Eriksson bl. a., att kvinnorna borde mer ägna sig åt nykterhetsfrågan än vad som nu vore falld. När nu kvinnorna äntligen fått medbestämmanderätt i samhället böra de också använda densamma. Socialdemokraterna skola väl följa sitt parti-program, men huru respekteras punkt XI. Skall den endast vara en skylt för partiet? Inledarinnan trodde ej att ett lyckligare samhälle kunde nås förrän rusdryckerna vore borta. Under den därpå följande diskussionen underströks kravet på rusdrycksförbud, och att vid en eventuell förbudsomröstning kvinnornas röster skola vara likvärdiga med männens.

Vidare beslöts att i fortsättningen hålla kamratmöten, och uppdrogs åt respektive klubbars styrelser att bestämma tid och plats för nästa möte. Förutom detta förekom sång, uppläsning och kaffeservering.

På kvällen höll fru Östlund offentligt föredrag, besökt av omkring 150 personer. Föredraget rörde sig om parti-programmet och mottogs med livliga applåder.

A — a.

Skånska kvinnodistriktets första instruktionsmöte

i Landskrona hade samlat ombud från ett 20-tal av de soc. klubbarna med en representation av ett 100-tal kvinnor.

Förmiddagens förhandlingar upptog fattigvårdsfrågan, inledd av riksdagsman Anders Paulsen, Arlov. Dotta inledningsanförande formade talaren till en varmhjärtad framställning, skisserad med exempel från sitt eget arbete inom fattigvårdsverksamheten i Burlövs fattiggård, där Anders Paulsen är ordförande, och som inom parentes sagt är en av Sverges mönsterfattiggårdar. Den mänskligt humanitära känslan bör framför allt behärska ledningen inom fattigvårdsinstitutionerna i vårt land, om fattigvårdsutövningen för nödställda människor skall bliva till gagn för samhället i sin helhet.

Det godigna föredraget mottogs med tacksamhet av de närvarande ombuden, och den livliga frågodiskussion som följde efter inledningsanförandets slut, varunder riksdagsman Paulsen upplysande besvarade framställningar, gjorda av ombuden från de olika platserna och i olika situationsfall inom fattigvårdsverksamheten, blev ett tankeutbyte av rikaste art, och de olika medlemmarnas enhälliga uppfattning var säkerligen att behållningen av denna frågas ventilation och upplysning varit oersättlig, så kunskaps-givande och lärorik blev den för de församlade.

Eftermiddagens föredrag blev ej, som programmet bestämt, föredrag av red. Engberg i socialiseringsfrågan. Hr Engberg var för-

hindrad att närvara på grund av utlandsresa. Föredraget blev därför över ämnet "Yrkes- och ungdomsskolorna" med föreståndaren för Landskrona lärlings- och yrkesskola, hr Nils Sjögren, som inledare. Föredragshållaren lämnade en resumé över vårt skolväsendes reformatoriska utveckling i vårt land under de senaste 40 åren, betonade nödvändigheten av att samhällets ansvar för ungdomens fostran sträckes längre än vad föregående tider gjort. De fortsättnings- och yrkesskolor, som onligt lagstadgad reformering i vårt land nu böra grundas, omfattas med varmaste intresse av alla medborgare, som vilja föra fram det unga uppväxande släktet till en högre och för dem själva mera glädjorik livsuppgift och samhällelig arbetsinsats än vad hittills varit fallet.

Även hr Sjögren besvarade välvilligt alla framställningar och frågor, som gjordes av de församlade ombuden, och även i denna fråga blev därigenom tankeutbytet belysande och rikt. Hr Sjögren förärdades en större blomsterbukett som tack för att han välvilligt ställde sig till förfogande med detta upplysningsföredrag, utan att vara förberedd och till och med på en dag då han i familjens sköte firade sin silverbröllopsdag.

Skånska kvinnodistriktets första instruktionsmöte blev en uppfostringsdag, utnyttjad med glädje och tacksamhet av de församlade ombuden, och den allmänna stämningen vittnade om att detta första möte bör efterföljas av många flera, att det är självfostran och upplysning vi framför allt nu behöva i vårt sociala kulturarbete för arbetareklassen.

Hurrarop och tacksamhetsbetygelser avslutade kvinnodistriktets första instruktionsmöte.

Maja Björkman-Broberg.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Enköping.

Enköpings soc.-dem. kvinnoklubb hade den 3 nov. anordnat ett enkelt samkväm på grund av valens lyckliga utgång och inbjudit arbetarekommunens medlemmar med fruar. Kallelsen hade hörsammats av ett 40-tal, men önskligt hade varit om flera hade kommit, isynnerhet flera kvinnor.

Föredrag hölls av Agnes Söderqvist från Västerås över ämnet: Våra närmaste uppgifter. Fru Söderqvist framhöll, att ännu ha vi inte nått målet för våra strävanden. Vi böra ej nu slöa till, utan rycka upp oss och fortsätta där vi ha börjat, så att arbetet till nästa val blir betydligt lättare. Vid slutet av föredraget riktades en kraftig vädjan till kommunens medlemmar, vilkas hustrur ej tillhörde klubben, att upplysa dem att deras plats var att vid sidan av sina män deltaga i det politiska arbetet, som nu är en skyldighet genom vår nyvunna medborgarrätt.

Föredraget mottogs med livligt bifall.

Efter föredraget bjöds på musik och så tillbringades en angenäm stund vid det gemensamma kaffebordet.

Fru Söderqvist höll därefter instruktion i

Norrköpings soc.-dem. kvinnoklubb.

klubbarbetet, vilket var både lärorikt och roande.

Samkvämet blev allt i allo lyckat. Resultatet blev att sex nya medlemmar ingingo i klubben.

Ett tack till fru Söderqvist och de som medverkade till trevnaden.

Hälsning till alla klubbkamrater landet runt.

Gunhild Klangh.

Korresp. sekr.

Från Norrköping.

Norrköpings kvinnoklubb högtidlighöll minnet av sin 15-åriga tillvaro lördagen den 8 dec., varvid bjöds på ett omväxlande program. Sedan ordf. hälsat de närvarande välkomna och redogjort för klubbens uppgifter, lämnades en sammanfattad historik över klubbens verksamhet under de gångna åren.

Av denna framgår att klubben, som bildades den 27 nov. 1906, redan vid starten erhöll ett 50-tal medlemmar. Redan efter ett år kunde klubben hålla en faninvigningsfest och har sedan varje år deltagit med fana i 1-majdemonstrationerna.

Den 1 januari 1908 blev klubben ansluten till Norrköpings arbetarekommun. Den är även medlem av Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund och har varit representerad vid de kongresser, som hållits allt sedan 1908.

Under de femton år klubben varit i verksamhet, har ordförandebefattningen innehafts av Karolina Göransson, Anna Gustafsson, Ellen Cederstrand, Hulda Wadlund och Mimmi Gyllander.

Av dessa har fru Anna Gustafsson sammanlagt tillhört styrelsen i icke mindre än 12 år.

Av frågor, som klubben haft under diskus-

sion, må anföras följande: Kvinnan i familjen och samhället. Människohandel och de privata platsanskaffningsbyråerna. Rättigheter och skyldigheter gent emot statskyrkan. Samhällets barnavård. Kooperation. Det personliga i fattigvårdsväsendet. Nykterhetsfrågan. Djurskyddsfrågan. Normalarbetsdagen. Fredsfrågan. Rösträttsfrågan. Frågan om moderskapsförsäkring. Bostadsfrågan. De nya äktenskapslagarna. Värdesättning av kvinnans arbete i hemmet. Skolan och hemmet. Ogifta mödrar och deras barns ställning. Hyresstegringen och inboendesystemet.

Även har klubben anordnat ett 20-tal offentliga föredrag.

Klubben har, som synes, på bästa sätt och så långt ekonomien medgivit, arbetat för att sprida upplysning bland kvinnorna, såväl medlemmar som utomstående.

Medlemsavgiften har varit låg för att göra inträdet lättare för dem som ha det svårt i ekonomiskt avseende. Följden har blivit att det inte varit möjligt att få medel över till bedrivande av agitation. Dessa ha måst anskaffas genom tillställningar i Folkets park samt genom anordnandet av paketauktioner, som blivit ganska inkomstbringande tack vare medlemmarnas villighet att tillverka och skänka nyttiga handarbeten.

Sedan kvinnornas rättighet att deltaga i såväl kommunala som politiska val blivit verklighet, tycks intresset glädjande nog ha ökats, vilket särskilt kom till synes vid årets riksdagsval, där kvinnornas insats säkerligen bidrog till ett för vårt parti så gynnsamt resultat.

Som representanter för arbetarekvinnorna ha vi fyra av våra medlemmar i stadsfullmäktige, en av dessa är även ledamot av folkskolestyrelsen och barnavårdsnämnden.

När det gäller organisationsarbete är Norrköping en svårarbetad plats och det fordras

Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan 33
n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- och utländska nyheter

Damkappor, Dräkter och Kjolar

till billiga bestämda priser. Obs! Beställningar utföres till billiga priser.

mycken upplysning att få fram de socialdemokratiska idéerna. Men vi få hoppas att vi gå ljusare tider till mötes och att det skall komma den dag då kvinnorna förstå att de äro en länk i den stora kedjan, som sammanhåller arbetareklassen. Förstå, att vi alla böra delta i kampen för ett rättvisare samhällssystem. Väl komma vi även i fortsättningen att mötas av oförstående, men vi få ej förtrötta utan var och en i sin mån söka bidra till vårt arbetes framgång, för att nå det mål vi alla kämpa för: arbetareklassens befrielse. M. G.

Från Halmstad.

Halmstads soc.-dem. kvinnoklubb hade anordnat kamratmöte söndagen den 30 okt., då klubbarna i Oskarström och Genevad voro inbjudna. Båda klubbarna hade infunnit sig. Oskarströmsklubben med ett 20-tal medl., vilket får betraktas som ett gott resultat, enär mötet på grund av tåg- och lokalförhållanden måste hållas kl. 1 e. m. Klubbens egna medl. voro även ganska talrikt samlade. Frågan om välgörenhetsföreningar kunna anses nyttiga för individ och samhälle, diskuteras vid mötet. Meningarna härom voro olika. De flesta ansågo att välgörenheten ofta är till skada, men att vi under nuvarande samhällsförhållanden ej kunna undvara desamma, utan måste betrakta den som ett nödvändigt ont. Vidare förekom diskussion om rusdryckshandlingens berättigande under nuvarande svåra tider med arbetslöshet och nöd. Härom gjorde sig endast en mening gällande, nämligen ett ogillande av nämnda hantering med allt det onda därav följer. Mötet beslöt att uttala sin skarpaste protest mot rusdryckshandlingen under nuvarande svåra tider, då nöd och arbetslöshet råder landet runt.

Vidare förekom sång, deklamation och kaffedrickning. Mötet, som präglades av den bästa stämning, avslöts med den förhoppningen, att det ej vore det sista kamratmötet, och våra gäster hoppades få besök av oss vid ett kommande möte.

Med hälsning till kamraterna landet runt!
Emilia Johansson.

Från Nackaklubben.

Det är sällan något synes i vårt organs palter från vår klubb, men den lever och arbetar rätt bra. I allmänhet äro mötena besökta av 12—14 medlemmar, rätt bra procent medan klubbens medlemsantal endast är 23.

Mötena äro livliga och givande, isynnerhet vårt senaste, då "Kvinnans ställning till nykterhetsfrågan" diskuterades. Då var där liv och intresse i medlemmarna, trots att alla närvarande hade sina åsikter riktade åt samma håll. Frågan inleddes av Stina Borgman och där berättades många talande verklig-hetsskildringar om bl. a. kvinnans arbete för nykterhetsaken och fälldes flera innehållsrika yttranden om betydelsen av kvinnans insats i arbetet för genomförande av rusdrycksförbudet.

Resultatet av debatten sammanfattades i följande uttalande:

Mötet uttalade som sin önskan att alla organiserade kvinnor — vilken organisation de än tillhöra — väcktes till insikt om det stora förarbete, till rusdrycksförbudets genomförande i vårt land, just de kunna utföra, genom att i sina hem och bland sina närmaste framhålla:

1) det lidande och elände spritmissbruket medför i tusentals hem;

2) att det är den starkes plikt att vara ännu starkare, "att avstå från rusdrycker" för de svagas skull;

3) att hemmet vinner i alla avseenden på att rusdryckerna bannlyses, och först och sist "att aldrig själv taga befattning med desamma!"

Om alla organiserade kvinnor började tänka och handla i den andan skulle vi utan

BANKAKTIEBOLAGET NORDEN

Alla slag av bankaffärer. — Högsta inlåningsränta.

tvivel få ett avsevärt mindre antal lagbrytare under övergångstiden till ett "nyktert Sverige".

Med detta uttalande har klubben velat sända en maning till alla klubbar i landet att i sitt klubbarbete upptaga nykterhetsfrågan till behandling och sprida så mycket upplysning som möjligt i denna sak, ty på oss kvinnor beror det, med vilken takt marschen fram till ett nyktert och då även gott hem, för vårt goda svenska folk, kommer att gå.

På uppmaning vill undertecknad i detta sammanhang till alla klubbar sända Nackaklubbens nyårshälsning och önska att vi alla genom ett målmodvetet, energiskt, osjälviskt arbete under nästa arbetsår åstadkomma åtminstone någon hållbar länk i de goda händelsernas kedja. Vi ha ej tid att befatta oss med futtiga småaktigheter individer emellan. Vår tid är så kort, den är säkert ämnad till något mera ädelt än en stor del av vad vi kvinnor använda vår övertid till. Vi klubbkvinnor böra försöka att arbeta oss förbi dessa för kvinnor så betecknande och otrevliga omdömen från våra manliga kamrater. Vi böra göra det lilla vi kan, göra det villigt och glatt.

Sekretären.

Från Solna kvinnoklubb.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb, som bildades våren 1919 med ett ringa antal medlemmar, har under de gångna åren utvecklat sig över förväntan.

På grund av de vidsträckt lokal förhållandena ha två möten i månaden måst hållas, en gång i Huvudsta och en gång i Hagalund. Detta har ju i hög grad fördubblat arbetet, men det har varit ett nöje att se, med vilken glädje och samhörighetskänsla medlemmarna arbetat.

Klubbens huvudsakligaste arbete har varit att utbilda medlemmarna i kommunala frågor, varför även en kommunalkurs anordnades under tiden januari—april detta år, omfattande 15 st. föreläsningar.

Dessutom har klubben nedlagt ett gott arbete vid valfällona, och till detta års riksdagsmannaval utrustade kvinnoklubben en egen agitationsbil, med talare och trumpetare samt skedde även från bilen försäljning av Morgonbris och valblommor.

Klubben kan även glädja sig åt att bland medlemmarna finnes representanter till kommunal- och municipalfullmäktige, fattigvården, arbetarkommunen, Folkets-husstyrelsen och arbetslöshetskommittén, samt kan även räkna sig som initiativtagare till den avd. av A. B. F., som i höst startades i Solna. Bland annat har av influenka medel för fester och samkväm 300 kr. skänkts till de arbetslösa i Solna förra julen.

En nyligen hällen basar i Huvudsta inbringade en nettovinst av 700 kr.

Vid sidan av det politiska arbetet har klubben även en ungdomsavdelning.

Denna omfattar ett 100-tal barn i åldern från 9 till 18 år, vilka sysselsättas med handarbeten, bast-, papp- och lövsågningsarbeten samt finnes även inom denna avd. en barnsångkör och ett folkdanslag.

Även denna jul kommer en summa pengar att skänkas åt de arbetslösa.

På detta sätt vill även vi här ute i Solna försöka att med ett litet strå bidra till den stora stack som går under benämningen socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Med hjärtliga partihälsningar till alla klubbar landet runt från Solna soc.-dem. kvinnoklubb!

Anna Liljeborg. Anna Nyberg.
Ordf. Sekr.

Stockholms stads, Stockholms o. Uppsala läns soc.-dem. kvinnodistrik. Adr.: Kassören Fru Gerda Bergstrand, Bromsten.

Sthms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) avhåller ordinarie möte 4:de måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m.
Obs. Lokal i D-salen, Folkets Hus.
Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) avhåller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 3 tr. Södra Folkets Hus.
Ordf. fröken Anna Svensson, Grindagatan 10, III, Stockholm.
Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 8 e. m. & lokalen Upplandsg. 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten).
Uppbörd och inskrivning varje möte.
Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ord. möte 3:dje onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. S:t Eriksgatan 21.
Ordf. Hildegard Ström, Bergsgatan 27, 1 tr. ö. g.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm avhåller möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8,30 e. m. i Folkets Hus P-sal, 3:dje torsdagen i Folkets Hus C-sal.
Styrelsen.

Arvika soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte 2:dra måndagen i månaden kl. 8 e. m. & Folkets Hus' C-sal.
Styrelsen.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m.
Styrelsen.

Eskilstuna kvinnoklubb avhåller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, rum nr 4.
Styrelsen.

Höganäs soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte 1:sta och 3:dje måndagen i månaden. Ordf. fru Helen Olsson, Föreningsgatan, Höganäs.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte första torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.
Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 4:de onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus.
Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.